

**Wyrok Sądu Najwyższego
z dnia 21 marca 1923 r.
sygn. akt III Rw 142/23**

- 1) Sama nieznajomość ustawy nie może jeszcze uzasadnić przyjęcia winy małżonka.**
- 2) Uroczyste oświadczenie woli, złożone przed niewłaściwym duszpasterzem, jest nieważne. Jest to przeszkoda małżeńska, którą sąd powinien uwzględniać z urzędu.**

Sąd Najwyższy jako sąd rewizyjny
pod przewodnictwem sędziego Sądu Najwyższego Błonarowicza,
a w obecności sędziego Sądu Najwyższego dra Włodzimierza Sokalskiego
i Fedyńskiego jako sędziów,
w sprawie Edwarda Zameckiego, urzędnika tramwajowego w Krakowie, powoda
zastąpionego przez adwokata dra Klimeckiego w Krakowie,
przeciw Paulinie z Krawczuków Zameckiej, nauczycielce w Ciężkowicach, powiat
Noworadomski, pozwanej,
przy współudziale adwokata dra Tadeusza Kwiecińskiego w Krakowie, jako obrońcy
wężła małżeńskiego,
o unieważnienie małżeństw z.p.n.,
wskutek rewizji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakwie jako sądu
odwoławczego z dnia 14 września 1922 r., sygn. akt Bc IV 193/22, którym na odwołanie
obrońcy wężła małżeńskiego zmieniano w rzeczy samej wyrok Sądu Okręgowego
cywilnego w Krakowie z dnia 8 kwietnia 1922 r., sygn. akt Cg I 1251/20,
na posiedzeniu niejawnym orzekł:

uwzględniając rewizję powoda, zmienia się zaskarżony wyrok sądu odwoławczego
w ten sposób, że się przywraca w moc prawną zmieniony nim ustęp pierwszy wyroku
Sądu Okręgowego cywilnego i że się orzeka, iż obie strony procesowe zapłacą
solidarnie obrońcy wężła małżeńskiego adwokatowi drowi Tadeuszowi Kwiecińskiemu
w Krakowie do dni czternastu, pod zagrożeniem egzekucji, koszty postępowania
odwoławczego, ustalone w zaskarżonym wyroku.

Uzasadnienie

Nie można odmówić słuszności rewizji powoda opartej na przyczynach
rewizyjnych z § 503 pkt 3 i 4 k.p.c.¹

¹ Austriacka ustawa z dnia 1 sierpnia 1895 r. o postępowaniu sądowym w cywilnych sprawach spornych
(Procedura cywilna), Dz.U.P. 1895 poz. 113.

Sąd odwoławczy, nie uzupełniwszy postępowania dowodowego, a opierając się tylko na ustaleniach sądu pierwszej instancji, zmienił bezzasadnie przyjęcie tego sądu, że winy uznania małżeństwa za nieważne nie ponosi żaden z małżonków. Niewątpliwie nieznaną ustawie nikt się zasłaniać nie może (§ 2 ABGB²), ale też sama nieznaną ustawie nie może jeszcze uzasadnić winy, jeżeli nie stwierdzono okoliczności, które by ją wykazywały. Okoliczności wynikające z zeznań powoda, że był on w urzędzie parafialnym w Podgórzu przy daniu na zapowiedzi, nie dowodzi jeszcze jego winy: raczej fakt, że odnośny duszpasterz, którego urzędowym obowiązkiem było zbadać, czy zachodzą warunki ogłoszenia w tym kościele zapowiedzi, przyjął bez zastrzeżeń prośbę o ogłoszenie zapowiedzi, mógł go utwierdzić w przekonaniu, że wszystko dzieje się według obowiązujących przepisów. Natomiast ani przesłuchanie powoda, ani zresztą inne wyniki postępowania dowodowego nie dają żadnej podstawy do przyjęcia, iżby powód w jakikolwiek sposób wyłudził przyjęcie ogłoszenia zapowiedzi przez wprowadzenie duszpasterza w błąd. Ponieważ nadto według zgodnych z aktami ustaleń strony pozostawały ze sobą we wspólności małżeńskiej tylko przez 10. tygodni po ślubie i w czasie tym powód o nieważności małżeństwa nie miał wiadomości przeto ani nie można przyjmować winy po stronie powoda w zaistnieniu przyczyny nieważności małżeństwa, ani też nie można odmówić mu prawa żądania unieważnienia małżeństwa z powodu utraty tego prawa po myśli § 96 ABGB.

Mylnym także pod względem prawnym jest zarówno wyrok sądu odwoławczego, jak i zgodny z nim w tym względzie wyrok sądu I instancji, o ile oba przyjęły, że nie zachodzi w danym wypadku przeszkoda prawa publicznego z § 75 ABGB. tem wywołana, że według twierdzeń powoda, oświadczenie uroczyste nie nastąpiło przed duszpasterzem właściwym. Według niezakwestionowanych ustaleń sądu I instancji pozwana mieszkała w Gręboszowie do dnia 21 stycznia 1913 r., mimo to zapowiedzi ogłoszono dnia 12, 19 i 26 stycznia w kościele parafialnym Panny Marii w Krakowie na podstawie delegacji, wydanej przez urząd parafialny w Podgórzu w dniu 1 lutego 1923 r.

Ponieważ w myśl § 72 ABGB duszpasterz kościoła parafialnego w Podgórzu nie był jeszcze w dniu 1 lutego 1913 r., wobec powyższych ustaleń właściwym do ogłoszenia zapowiedzi pozwanej i do przyjęcia uroczystego oświadczenia woli stron, przeto nie mógł on też udzielić w dniu 1 lutego 1913 r. ważnej delegacji duszpasterzowi parafii P. Marii w Krakowie, zatem uroczyste oświadczenie woli, złożone dnia 31 marca przed tym ostatnim duszpasterzem na podstawie wspomnianej rzekomej delegacji uskutecznilo wbrew § 75 ABGB przed duszpasterzem niewłaściwym, zatem nieważnie, w czym również nie można przypisać winy żadnemu z małżonków. Tę ostatnią przeszkodę (§ 75 ABGB) należało uwzględnić z urzędu (§ 94 ABGB).

² Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie, Justizgesetzsammlung 1811 nr 946. Oficjalny tekst polski: *Powszechna księga ustaw cywilnych dla wszystkich krajów dziedzicznych niemieckich Monarchii Austriackiej*, Wiedeń 1811, cz. I-III.

Wobec tego, uzasadnieniem jest powyższe orzeczenie.

Zmiana orzeczenia o kosztach postępowania odwoławczego opiera się na przepisie ustawy z dnia 2 lutego 1909 r.³

[Przywołane przepisy: § 503 pkt 3 i 4 k.p.c., § 2 ABGB, § 96 ABGB, § 75 ABGB, § 72 ABGB, 94 ABGB.]

³ Austriacka ustawa z 2 lutego 1909 r. dotycząca zwrotu kosztów w razie ustanowienia obrońcy węzła małżeńskiego i odpowiedzialności zastępców stron za należytości, Dz.U.P. 1909 nr 24.